

Tekst: Spr. 30,7-9

Lezen: Luc. 12,13-21

Job 21,7-15

Spr. 30,1-6

Zingen: Gz. 38 (*canon*)

Gz.110 (*vs. 1+2 na 1^e lezing, vs. 3+4 na 2^e lezing; vs. 5 na 3^e lezing*)

Ps. 37,12.16

Ld.287 (*door de cantorij*)

Gz.123,1 (*geloofsbelijdenis*)

Gz.160

Jezus vertelt in Lucas 12 de gelijkenis van de rijke dwaas. Zo wordt dat verhaal meestal genoemd: de rijke dwaas. En terecht. Want de man in deze gelijkenis is een dwaas. Omdat hij denkt, dat hij het helemaal voor elkaar heeft. Zijn schuren vol met koren. Grote plannen voor de toekomst. Wat kan hem nog gebeuren? Nou, er kan een heleboel gebeuren. Zijn schuren zouden in de brand kunnen vliegen. Om maar wat te noemen. En dan zit hij van de ene dag op de andere aan de grond. Denk maar aan wat we meegemaakt hebben met de kredietcrisis. Miljarden euro's. Binnen de kortste keren: helemaal weg! Mensen, die het zoeken in geld of in bezit, die zijn dwaas. De bijbel is daar heel duidelijk in. Want ons leven is niet afhankelijk van geld of bezit of van de economische ontwikkeling. Ons leven is afhankelijk van *God*.

In de gelijkenis maakt Jezus dat op een schokkende manier duidelijk. Want deze rijke man wordt door God uit dit leven weggehaald. De meeste mensen staan daar liever niet bij stil; en helemaal niet, als je het goed hebt, en als je in je leven een heleboel hebt om te genieten. Toch kan het zomaar gebeuren, van de ene dag op de andere; dat je er niet meer bent. En dan? Wat heb je dan aan je geld, aan je mooie kleren, aan je goeie baan, je goeie

cijfers op school, je mooie diploma's, en noem maar op? De rijke dwaas... Omdat hij het belangrijkste over het hoofd had gezien: dat zijn leven afhankelijk was van *God*.

Nou zit de dwaasheid van die man niet in z'n geld. Want geld is alleen maar een stukje metaal of een stukje papier of een kaartje met een magneetstrip. De dwaasheid zit niet in de rijkdom; het zit in die man. Iemand, die arm is, kan óók dwaas zijn. Evengoed. Als je alleen maar kijkt naar wat je niet hebt; als je voortdurend jaloers bent op andere mensen. Omdat zij *meer* hebben. Als je boos wordt op God, omdat je vindt, dat hij slecht voor je zorgt. Dan ben je een arme dwaas. En zulke mensen zijn er ook.

Dan ga je begrijpen, wat Agur bedoelt met zijn gebed in Spreuken 30: "Maak me niet arm, maar ook niet rijk. Geef me alleen maar wat ik nodig heb." Agur ziet twee gevaren voor zichzelf: dat hij vast gaat zitten aan zijn geld en dat hij God vergeet, als hij rijk wordt; en aan de andere kant: dat hij gaat stelen of dat hij gaat schelden op God, als hij arm wordt. En dat wil hij niet! Want hij wil de HEER niet kwijt! Hij wil maar één ding: bij de HEER blijven.

Op deze biddag is het goed om bij deze woorden van Agur stil te staan. Waar zullen we voor bidden? Voor een goed inkomen? Een goede baan? Dat je succes hebt op je werk? Dat je succes hebt op school? Het zijn wel de dingen, die voor ons belangrijk vaak zijn. Je eten en je drinken, je kleren, je huishoudboekje, en al die andere dingen. Het zijn ook de dingen, die ons vaak heel erg bezig houden. Dag in dag uit. En soms ook nog 's nachts. En als je niet oppast, zijn het zomaar de dingen, die je leven beheersen. Omdat je handen tekort komt voor al je rijkdom; of juist omdat je met lege handen staat. En daarom zijn die woorden van Agur belangrijk: "Voed mij met wat ik nodig heb." Heer, u weet, wat ik nodig heb. Geef me *dat*. Niet meer en niet minder.

Maar om deze woorden goed te kunnen begrijpen, moeten we eerst even kijken, naar de woorden, die eraan vooraf gaan: "Houd me ver van leugen en bedrog." Zo op het eerste

gezicht heeft dat niet zoveel te maken met die woorden over rijkdom en armoede. Het lijken twee verschillende vragen aan God. Toch loopt er wel degelijk een lijntje.

Om dat in beeld te krijgen, moet je eerst nog even verder terug. Dan merk je dat Agur onder de indruk is van de macht en de grootheid van God. “Wie heeft de wind met zijn handen gevangen? En wie heeft het water in zijn mantel gebonden? Wie heeft de grenzen van de aarde bepaald?” Er is maar één antwoord: dat is God. En als hij dan zichzelf vergelijkt met die grote God, dan beseft hij hoe klein en hoe kwetsbaar hij zelf is. “Ik ben dommer dan ieder ander, elk menselijk inzicht ontbreekt mij. Van de Heilige weet ik niets.” Met andere woorden: ga je alsjeblieft niks verbeelden. En denk niet dat je in je leven wel zonder God kunt. Vandaar de aansporing in vers 5 en 6: om dichtbij de Heer te leven en om te luisteren naar zijn Woord. Zoek je steun? Zoek je zekerheid? Dan moet je bij hem zijn! En nergens anders!

En wij kunnen dat nog verder invullen dan Agur het vroeger kon. Hij kende de naam van Christus nog niet. Je komt het alleen in vage woorden tegen in vers 4: “Noem mij zijn naam (de naam van God) en de naam van zijn zoon, als je die kent.” Nou, wij kennen die naam. Jezus. En in die naam is kun je ongelooflijk veel zien van Gods wijsheid, van zijn liefde en van zijn zorg. Juist door zijn eigen Zoon te geven, heeft God laten zien, dat hij alles ervoor over heeft om ons te kunnen redden. Je kunt je dan ook niet voorstellen, dat je bij deze God teleurgesteld zou worden. Dat hij je zou laten zitten. Dat je het in je leven allemaal zelf maar op moet lossen. Want zo is God niet! Paulus schrijft in Rom. 8: “Als hij zijn eigen Zoon gegeven heeft, zal hij ons al het andere dan ook niet geven?” (Rom. 8,32). Al het andere; dat is ook: wat je in je dagelijkse leven nodig hebt: eten en drinken, kleren, onderdak, en noem maar op.

Dat is het eerste, dat je nodig hebt: dat vertrouwen en die houding en die kijk op God. Alleen,

heel vaak hebben mensen een *andere* kijk op God. En dat bedoelt Agur nou, als hij heeft over leugen en bedrog. De duivel doet z'n uiterste best om dat vertrouwen in God, omdat onderuit te halen, en met zijn leugens probeert hij mensen een vals beeld over God voor te spiegelen. Valsheid en leugentaal... In het paradijs is hij daar al mee begonnen. Tegenover Eva probeert hij het zó te draaien, dat ze een verkeerd beeld krijgt over God; alsof God Adam en Eva voorgelogen heeft. Alsof hij niet te vertrouwen is. Alsof je juist *niet* bij hem moet zijn. En de duivel *blijft* het proberen. Op allerlei manieren. Met zijn leugens. Om de mensen een vals beeld van God voor te spiegelen. En het zo te draaien, dat het gevoel krijgt dat je God niet nodig hebt. Dat je wel zonder hem kunt. En dat je zonder hem eigenlijk veel beter af bent.

De duivel weet heel goed hoe hij dat aan moet pakken. Eén van zijn manieren is. door in te spelen op de rijkdom van de mensen. Een andere manier is door in te spelen op de armoede van de mensen. Twee uitersten. Rijkdom en armoede. Maar de duivel ziet kans om ze allebei te gebruiken: om het geloof in God te ondermijnen; om je bij God weg te halen, of om je tegen God op te zetten.

Aan de ene kant het gevaar van rijk zijn. Agur zegt: "Als ik rijk word, zou ik in de verleiding kunnen komen om God te vergeten. Om te denken, dat ik hem niet nodig heb." Het is een gedachte, die je in de bijbel op allerlei manieren tegen kunt komen. Jezus zegt tegen zijn leerlingen: "Wat is het moeilijk voor mensen die geld hebben, om binnen te komen in het hemelse koninkrijk." (Mar. 10,23). En de gelijkenis van de rijke dwaas laat het zien. Op een confronterende manier. Hoe mensen God kunnen vergeten, als ze in de macht van de Mammon terecht komen. Of denk aan de houding van de christenen in Laodicea; in Openbaring 3. Laodicea is in die tijd een rijke stad, met veel welvaart. En ook de christenen daar genieten ervan mee. Maar ondertussen is hun geloof op een laag pitje terecht gekomen. Omdat ze niet meer het gevoel hebben, dat ze God nog nodig hebben en dat ze Jezus nog nodig hebben. Ze hebben immers alles al? En dan zegt Jezus: "U zegt dat u rijk bent, dat u

alles hebt wat u wilt en dat u niets meer nodig hebt. Maar u beseft niet hoe ongelukkig u bent, hoe armzalig, berooid, blind en naakt.” (Opb. 3,17).

Dat is het gevaar van rijk zijn. Dat de glinstering van het geld je ogen verblind. Zodat je niet meer ziet, dat je het van *God* moet hebben. Dat je hem *nodig* hebt. En dat je niet *zonder* hem kunt. Je verwacht het van jezelf en van je eigen inzet, van je baan, je inkomen, je diploma's, en noem maar op. En het lijkt misschien een goede basis; het lijkt misschien, alsof het zekerheid geeft. Maar in werkelijkheid geeft het *helemaal* geen zekerheid. Het is een *valse* zekerheid. Het zijn de leugens van de duivel. 'Leugen en bedrog', zegt Agur. En in de gelijkenis van de rijke dwaas wordt deze leugen ontmaskerd. God zegt tegen hem: "Jij dwaas! Nog deze nacht zul je worden weggehaald en wie krijgt dan al die bezittingen, die je opgestapeld hebt?"

Het is dwaas... Het is dwaas om te leven voor deze wereld en voor de dingen van deze wereld. Voor geld, voor mooie spullen, voor een nieuwe inrichting, of wat dan ook. Je bent dan bezig om te bouwen op het drijfzand van de duivel. En toch: hoe vaak gebeurt het niet? Dat juist dat de dingen zijn, die ons bezig houden? Je baan en je inkomen, een nieuwe auto, de laatste mode, en dure vakantie. Maar... waar is God dan nog in dat hele verhaal? Verwacht je het nog van hem? Alles wat je nodig hebt? Dat zijn die woorden van Jezus: "Wat is het moeilijk voor mensen die geld hebben, om binnen te komen in het hemelse koninkrijk."

Aan de andere kant is er het gevaar van arm zijn. Agur zegt: dan zou ik in de verleiding kunnen komen om te gaan stelen, en dan wordt de naam van God in opspraak gebracht. En zo werkt het ook. Als een christen zich verkeerd gedraagt, is dat vaak meteen aanleiding om af te geven op de kerk en op het geloof. "Kijk, dat zijn nou christenen! Mooie woorden, maar als het op de praktijk aankomt: vergeet het maar!" Dat is het verwijt van de profeet Natan tegenover David, als David overspel pleegt met Batseba en als hij Uria laat doden: "U hebt de vijanden van de HEER aanleiding gegeven tot laster." (2 Sam. 12,14).

En dan is er nog iets, als het gaat over wat Agur noemt ‘de naam van God te schande maken’. Want hoe vaak gebeurt het niet, dat mensen afgeven op God, omdat er zoveel ellende in de wereld is? Had God dat nou niet anders kunnen doen? Beter? Het zijn vragen, die heel sterk op je af kunnen komen, als je het *zelf* moeilijk hebt. Je zult het maar meemaken, dat je zonder werk zit, dat je zakt voor een examen, dat je ziek bent, afgekeurd; dat je elke maand weer geld tekort komt om rond te kunnen komen. Het zijn situaties, die de duivel graag wil gebruiken om je geloof onderuit te halen. Denk aan Job. De satan beweert dat mensen de HEER alleen maar dienen, omdat ze daar zelf voordeel van kunnen hebben. En met het voorbeeld van Job wil hij laten zien, dat hij gelijk heeft. Toch houdt Job het vol, en hij geeft zijn geloof in God niet op, ook al wordt alles van hem afgepakt. Maar dat ging niet zomaar! Job heeft het wel heel moeilijk gehad. Dat hij jaloers naar andere mensen keek. Omdat zij het beter hadden. En dan waren het vaak ook nog mensen, die niet eens de HEER dienden! We hebben dat gedeelte gelezen.

Dat gevoel is gevaarlijk voor je geloof. Dat je God vaarwel zegt. Omdat je teleurgesteld bent, of boos. De vrouw van Job zei dat ook tegen hem: “Heb je nog steeds ontzag voor God? Zeg hem toch vaarwel!” (Job 2,9). Maar als je dat doet, ben je ook dwaas. Een arme dwaas. Alsof God niet zou weten, waar hij mee bezig is. Alsof hij zijn liefde en zijn beloften ineens vergeten zou zijn. En bovendien: als je van God verwacht, dat hij zorgt voor een bedje dat gespreid ligt; als hij dat voor jou moet doen, dan ben je in feite net zo materialistisch als de mensen die vastzitten aan hun rijkdom. Het gaat niet om geld of om andere dingen van deze wereld. Het eerste, wat ik nodig heb, is God zelf! Omdat ik niet zonder hem kan!

Agur kent zichzelf en hij is heel eerlijk. Hij kent zichzelf goed genoeg om te weten, dat de duivel ook bij hem binnen kan komen. Vandaar zijn gebed: “Laat de satan geen kans bij me krijgen. Leid mij niet in verzoeking, maar verlos mij van de boze.”

En de vraag is: durven je die woorden van Agur over te nemen? Durf je eerlijk te zijn

als het gaat over jezelf? Laat dat maar eens bij je binnenkomen. In de ik-vorm. Durf ik dat te zeggen? Van mezelf? Dat de duivel ook mij bij soms heel gemakkelijk binnen kan komen? Durf ik het eerlijk te zeggen? Dat overvloed gevaarlijk is? Ook voor mij? En dat gebrek hebben ook gevaarlijk is? En durf ik daar ook consequenties aan te verbinden? Om hetzelfde van God te vragen, wat Agur van hem vraagt: “Maak me niet arm, maar ook niet rijk. Want het is allebei gevaarlijk voor me. En ik wil u niet kwijt.”

Het is moeilijk om op die manier te bidden. Om dat aan God te vragen. Omdat het moeilijk is om eerlijk te zijn, als het gaat over jezelf en je eigen zwakheid. Die ene vraag is misschien nog niet zo moeilijk: “Maak me niet arm.” Want niemand wil graag arm zijn. Dat andere, dat is veel moeilijker: “Maak me niet rijk.” Toch is het allebei belangrijk. Want het kan allebei gevaarlijk zijn.

Wat je dan wel moet vragen? Agur zegt: “Voed me slechts met wat ik nodig heb.” En met die woorden legt hij alles bij God neer: zijn leven *en* zijn levensonderhoud. Wat de HEER aan hem uit wil delen en wat hij voor hem nodig vindt: dat wil Agur hebben. Niet meer en niet minder. God moet het maar beslissen. Hij is immers de God die alles in deze wereld regeert? Hij kan alles overzien; ik niet. En die woorden, daar gaat het om: “Niet wat ik graag wil hebben of wat *ik* nodig vind, maar wat *u* aan mij wilt geven.” En dat heeft alles te maken met die bekende woorden van Jezus: “Je Vader in de hemel *weet* wat je nodig hebt!”

Op die manier wil Agur verder. En op die manier moeten wij ook verder: met dat beeld van God en met dat vertrouwen op God. En Agur zegt er dan nog bij: geef mij dat ‘zolang ik leef’. Hier op aarde dus. Want hij weet, dat hij na zijn dood in elk geval te maken krijgt met God. En daar wil hij op voorbereid zijn.

Zolang je nog in deze wereld leeft, kun je met oogkleppen rondlopen. God opzij schuiven of hem wegvloeken. Maar als je sterft, is alles afgelopen. Rijk zijn, maar ook arm

zijn. Alle dingen van dit leven en van deze wereld zijn dan voorbij. En het enige dat overblijft, is je positie tegenover God. Jezus vertelt dat in zijn gelijkenis van de rijke dwaas. Diezelfde nacht nog moet hij bij God verschijnen. En als ik bij de troon van God sta, dan kan ik er niet meer onderuit. Hoe heb ik geleefd? Als een rijke *dwaas*? Of misschien als een *arme* dwaas? Of heb ik voor de *HEER* geleefd? Zoals Paulus dan zegt: “Alles kan me gestolen worden, als ik *Christus* maar heb!” (Fil. 3,8). Amen.